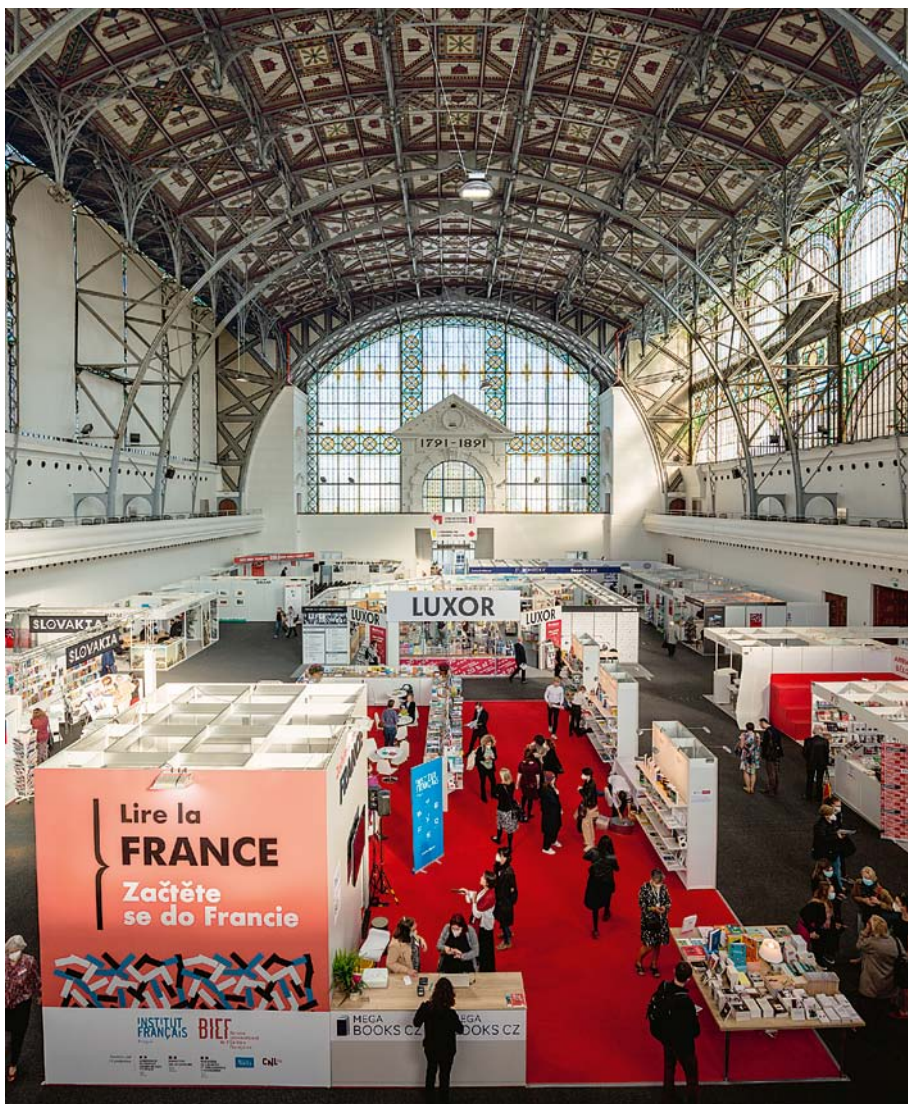

Svět knihy Praha '21

23.–26. 9. 2021
Výstaviště Praha

26. mezinárodní knižní veletrh
a literární festival

Zvláštní poděkování

Za finanční podporu

MINISTERSTVO
KULTURY

Záštity

Ministr kultury České republiky
Primátor hlavního města Prahy
Starosta Městské části Praha 7

Čestný host

Francie

Donátor

Pavel Theiner, Cena Jiřího Theinera

Partneři literárního festivalu

Ambasáda nezávislé běloruské kultury
European Union Prize for Literature
Instituto Cervantes v Praze
Instituto Camões v Praze
Italský kulturní institut v Praze
Literární informační centrum
Maďarský institut v Praze
Petőfi Kulturális Ügynökség Nonprofit Zrt.
Polský institut v Praze
Instytut Książki
Rumunský kulturní institut Praha
Ruské středisko vědy a kultury v Praze
Ukrainian Institute
Velvyslanectví Argentinské republiky
Velvyslanectví Dánského království
Velvyslanectví Finské republiky
Velvyslanectví Norského království
Velvyslanectví Portugalské republiky
Velvyslanectví Slovenské republiky
Velvyslanectví Španělska
Velvyslanectví Švédska

DAS BUCH

Goethe-Institut Česká republika
Rakouské kulturní fórum v Praze
Velvyslanectví Švýcarské konfederace

Partner Profesionálního fóra

České literární centrum

Spolupracující organizace v ČR

Asociace vydavatelů audioknih
Česká centra
Česká sekce IBBY
České centrum Mezinárodního PEN klubu
Divadlo Na zábradlí
DOX – Centrum současného umění
Instit ut umění – Divadelní ústav
Jednota tlumočnicků a překladatelů
Mama Shelter Prague
Městská knihovna v Praze
Moravská zemská knihovna
Nadační fond Českého rozhlasu
Národní filmový archiv
Národní knihovna ČR
Národní galerie Praha
Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. K.
Národní technické muzeum
Obec překladatelů
Památník národního písemnictví
PAMÁTNÍK TICHÁ Bubny
Praha město literatury
Post Bellum
Skandinávský dům
Univerzita Karlova
Ústav pro studium totalitních režimů

Organizátoři pořadů a partneři kampaně

Rosteme s knihou

Albatros Media a.s.
Baobab
Ivona Březinová
Nakladatelství Argo
Nakladatelství Host
Nakladatelství Meander
Spolek Zaedno
Václav Dvořák

vystavovatelů
288

návštěvníků
34 000

stánků
152

programů
481

zemí
27

výstav
11

účinkujících
607

Program čestného hosta Francie

Literatura jako hlas svobody – Bělorusko

Partneři

GENERÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

Baví mě proplétat místa i postavy

DAVID MITCHELL byl jednou z největších hvězd letošního veletrhu. Když usedl na pomyslný gauč v parku u Průmyslového paláce, bylo hlediště zaplněno do posledního místa.

„Jsem už dost starý, bylo mi padesát a ještě nikdy jsem nebyl v Praze, teď je to poprvé. Navštívil jsem, co se dalo, byl jsem na židovském hřbitově, na Starém Městě, na Václavském náměstí. Navštívil jsem Národní muzeum. Každé ráno jsem chodil na procházky a kochal se. Bojím se, že jsem všechno nestihl. Budu muset přijet znovu,“ řekl na úvod setkání, které vedla Anna Luňáková. Svým projevem si David Mitchell okamžitě všechny získal. Byl bezprostřední, smál se, vtipkoval, místo odpovědí sám pokládal otázky, zaujal ho zvuk projíždějící tramvaje, který mu připomínal hudbu Briana Ena, nebo dětský křik. Všechno, co vidí, je prý pro něj inspirací. „Nejsou to ale konkrétní města, co mě inspiruje, spíš celé země, i když je pravda, že Londýn, kde jsem žil, mě hodně ovlivnil. Tamní dvoupatrové autobusy, kavárny... Teď žiju v Corku v Irsku a také plánuji, že o něm napíšu knihu,“ prozradil své plány. V devadesátých letech žil v Japonsku a tamní pobyt považuje za zásadní ve své tvorbě. „Byl jsem tehdy hodně mladý, stál jsem na začátku. Bylo to v době, kdy ještě nebyl internet a v televizi mluvili jen japonsky. Nemohl jsem dělat nic jiného než psát. Japonsky jsem se chtěl naučit, ale pak jsem to vzdal,“ smál se. Další otázka se týkala jeho novely *Hybatelé*, kterou

David Mitchell

napsal v roce 1999 a u nás byla vydána v roce 2005. Inspiroval ho k ní tzv. butterfly effect. „Fascinovalo mě to a fascinuje stále. Koho ne? Realita je relativní, interaktivní. Realita je Matrix. Kdo ví, co je skutečnost? Baví mě o tom přemýšlet,“ vysvětloval. V další odpovědi, která se týkala jeho víry v osud, na to navázal. „Co je osud? Je to stejná otázka, jako zda existuje bůh? Jsou to otázky, které si klademe všichni.“ Přiznal, že ho vždycky bavilo vymýšlet si vlastní světy. „Už jako dítě jsem miloval Tolkiena, Grimmy, měl jsem vždycky velkou fantazii.“ *Atlas mraků*, který je jeho nejslavnějším dílem i díky zfilmování, v němž hrálo mnoho hollywoodských hvězd, byl zajímavý proplé-

táním děje i postav. „Baví mě intertextualita – propletenost charakterů a míst. Nechávám své postavy přicházet a ztrácet se, a to nejen v rámci jedné knihy. Některé mé postavy se objevují hned v několika mých knihách. V jedné příběhem třeba jen proběhnou, ale v další už dostanou víc prostoru a vám připadají jako staří známí. Dělal to už Homér i Shakespeare, že využívali stejné postavy nebo stejná místa.“ Na svém kontě má David Mitchell devět knih, další se už rodí a jednu knihu si čtenáři budou moci přečíst až v roce 2114. Jde o projekt Future Library, do něhož různí spisovatelé přispějí svými díly, a vědí, že zveřejněna budou až v dalším století. „Fascinuje mě to. Kdo ví, jak v té době budou vypadat knihy, jak budou žít a jestli vůbec budou ještě žít,“ zapřemýšlel.

V zajímavé debatě dále prozradil, že se považuje za minimalistu i maximalistu zároveň a snaží se mezi tím najít balanc. Chce vyjádřit co nejvíce, ale co nejušporněji, netvořit přehnaně rozsáhlá díla, ale děj zhustit. Přiznal, že dříve si zapisoval sny, protože jako dítě je měl barvitě, ale teď ho mnohem víc baví sny jiných lidí. Baví ho poslouchat slova v cizím jazyce a představit si, co znamenají. Závěrem složil hold tlumočnickům, že si s jeho projevem poradily, omlouval se, že odbíhal od tématu, smál se a debatu všelijak narušoval. Nejen tlumočnice, ale i diváci mu tohle „rebelantství“ rádi odpustili. Bylo to totiž zábavné a neotřelé. Stejně jako jeho knihy.

Chimamanda Ngozi Adichie: „Když o tématu víte málo, je jednoduché jím pohrdat.“

Se zpožděním kvůli letadlu, ale s úsměvem na rtech dorazila na Svět knihy 2021 nigerijská spisovatelka **CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE**. U stánku nakladatelství Host se kroutila dlouhá fronta čtenářů, kteří si přišli pro podpis autorky, jejíž hlas je slyšet v celosvětovém měřítku. V alternativním prostoru vzducholodi Gulliver následně mluvila Adichie o rasových otázkách, stavu společnosti v USA i Nigerii a také o feminizmu. Přítomné návštěvníky zaskočila, když se začala ptát jich.

Spisovatelka, která žije střídavě v Nigerii a USA si nebrala servítky v otázkách americké politiky: „Kniha *Amerikána* se odehrává v nadějích na zvolení prezidenta Obamy. Tu mi ale zakalil ten, co přišel po něm. Myslím, že si Obamu mnoho lidí představovalo jako spasitele, který všechno spraví. To ale nebylo v jeho silách. Pro mě bylo jeho prezidentování podstatný symbol. Symbolika mi přijde důležitá. Biden má podle mě možnost udělat změny, u Obamy se hodně lidí soustředilo, aby neprošlo to, co jakožto černoch navrhнул. Nemyslím si, že Biden je perfektní. Ale u předchozího prezidenta to bylo, jako byste dali klíčky od auta batoleti. A nyní nastoupil do úřadu dospělý. Není to dokonalé, ale aspoň je dospělý.“

K rasovým otázkám se Adichie průběžně vracela. Poprvé se prý cítila jako černoška až po přiletu do USA. O americké formě rasismu si toho musela sama hodně nastudovat. „Myslím, že Amerika potřebuje, aby její běžní obyvatelé znali více z afroamerické historie. Když totiž něčemu nerozumíte a něco nevíte, je velmi jednoduché být lhotejný a pohrdavý.

Právě kvůli neznalostem velké části lidí je konverzace o rasových otázkách v USA tak složitá,“ vysvětlovala Adichie.

Nigerijská autorka také přiblížila realitu africké literatury. Připodobnila svou zemi ke gloriifikovanému ghettu. „Když někdo čte africkou literaturu, tak je to často proto, že chce ukázat, že se zajímá o chudé. Chce ukázat, jak je dobrý. Tohle se západní literaturou nezažijete,“ upozornila Adichie. Popsala také, že si při přiletu uvědomila, že má náhodnou výsadu. „Jsem rodilá mluvčí v angličtině, která je teď světovým jazykem. To má řadu výhod. Spadám tak do kánonu anglicky psané literatury. Ale uvědomuji si, že je to opravdu jen náhoda – byli jsme kolonizováni Británií. A kdybych se narodila o kousek vedle, mohlo by být všechno jinak. Na druhou stranu je to jedno z mála privilegií, které máme,“ uzavřela diskuzi.

Autorka též popisovala svou náročnou cestu k vydání první knihy a ke světovému úspěchu. Zavzpomínala, že odmítnutí z jednoho amerického nakladatelství jí poslali tak, že přes celou první stranu jejího rukopisu napsali velkými písmeny slovo NE! *Amerikána* podle jejích slov prorazila také díky tomu, že se částečně odehrává v USA.

Diskuze se též stočila na feministická témata. „Co můžeme udělat pro malé holčičky? Můžeme se stát mentory nebo se přidat k organizacím, které dělají zásluhou práci. Mám trochu problém s tím, když se neustále opakuje heslo „girl power“. Říkáme dívkám, aby využily svou sílu. Když to však doopravdy udělají, tak přijdou okamžitě následky. Sama

Chimamanda Ngozi Adichie

osobně vnímám, že jsem v boji proti sexismu osamocenenější než v boji proti rasismu. Když přijde na sexismus, i lidé z mého blízkého okolí pochybují. Občas říkají, že jsem přecitlivělá, že přeháním, nebo chtějí důkaz. To se mi v otázkách rasismu neděje,“ popisovala své osobní zkušenosti. Řekla též, že v Nigerii zažívá kvůli svému feministickému postoji často velmi silný odpor. I přesto se však dostala do školních osnov povinné literatury. „V Lagosu je přišerná doprava. Prodej věcí často probíhá právě prostřednictvím dopravy. Občas tam prodávají i mé knihy, a to beru jako opravdové vyznamenání,“ smála se nigerijská autorka.

A čím zaskočila přítomné návštěvníky? Když se zeptala, jaké tři věci by se měly změnit pro ženy v České republice. Jaká je vaše odpověď na otázku Chimamandy Ngozi Adichie?

Historie by se neměla přepisovat

Česko-francouzská debata mezi **ALENOU MORNŠTAJNOVOU** a **LAURENTEM BINETEM** se odehrála před naplněným sálem. Mluvílo se nejen o románech obou autorů, ale i o inspiraci nebo historii.

Sympatické autory spojuje víc, než by se na první pohled zdálo. Oba vydali knihy s historickou tematikou a oba si zkusili dějiny poupravit. „Nepišu přímo historické romány, jen stavím příběh na historických kulisách. Základem mých knih jsou vždy vztahy, které se odehrávají v určité době, ale já na ně nahlížím z pozice dneška. Nikdo z nás se nedokáže dobře vcítit do člověka, který žil v dané době, pokud ji sám nezažil. Já tak musím zjistit, co se tehdy dělo, protože události ve společnosti formují život mých postav,“ vysvětlovala Alena Mornštajnová. Laurent Binet byl nucen ponořit se do historických knih a dokumentů ještě o něco více, protože jeho román *HHhH*, který se věnuje atentátu na Reinharda Heydricha, hodně pracoval s fakty. Další jeho kniha *Civilizace* sice také staví na historii, ale úplně jinak. Zabývá se v ní myšlenkou, co by se stalo, kdyby se dějiny ubíraly jiným směrem. „Už při psaní *HHhH* mě zajímalo, co by se stalo, kdyby Mnichovská dohoda dopadla jinak, kdyby Hitler zemřel při atentátu, a tohle uvažování mě přivedlo k *Civilizaci*. *HHhH* je hledání skutečné historie, vyprávění toho, jak to bylo a u *Civili-*

Alena Mornštajnová a Laurent Binet

zace mě fascinovala možnost několika světů.“ Alena Mornštajnová ve svém románu *Listopád* udělala to samé. Situovala děj do doby, kdy po roce 1989 nenastala demokracie, ale režim naopak ještě přitáhl šrouby. Přiznala, že ne každému se její ohýbání historie líbilo. „Kniha ještě nevyšla a už jsem začala dostávat dopisy, že před listopadem to takhle nebylo. Jeden horník mi napsal, že on za socialismu přece mohl cestovat, že byl na Kubě, takže není pravda,

že se nemohlo za hranice. Každý tu dobu viděl trochu jinak. Většina lidí mi ale psala, že jsem jim připomněla atmosféru strachu a že to je dobře, protože bychom na ni neměli zapomenout. Mladí lidé prý zase lépe pochopili, proč se jejich rodiče nedokázali režimu postavit, že to opravdu nebylo jednoduché.“ Laurent Binet se dále zamýšlel nad současným potlačováním určitých historických událostí. „Když se u vás shazovaly sochy Lenina a Stalina, bylo to stejné jako aktuální shazování soch kolonizátorů v Latinské Americe. To je vlastně v pořádku, svalení sochy Kryštofa Kolumba bych také asi pochopil, ale dělat, že neexistuje, že kolonizátoři nebyli, že se to nedělo, to mi opravdu vadí. Nemůžeme přece historii měnit, prostě taková byla.“ Připomněl, že snahy o úpravu historie tu byly už v minulosti, i když ne až tak hysterické, jak se tomu děje dnes. „V Americe chtěli, aby Agatha Christie změnila název knihy *Deset malých černoušků*. Stalo se to dokonce v době, kdy byla v Americe rasová segregace. Ale Agatha nebyla rasistka a víte co, i kdyby byla, tak bychom to měli vědět a zachovat. Nemůžeme falšovat pravdu!“

Odlehčeným tématem byla inspirace obou autorů, kdy přiznali, že cíleně nepátrají po tom, o čem by mohli psát, a nechávají se ovlivňovat tím, co se kolem nich děje. „Je to vždy souhra okolností. V době, kdy jsem přemýšlel nad románem *Civilizace*, pozvali mě na veletrh knih do Limy a tam mě zaujala historie Inků. Kdyby mě bývali pozvali do Mexika, možná by hlavní roli v knize hráli Aztékové,“ říkal s úsměvem Laurent Binet. Alena Mornštajnová zase přiznala, že někdy jí nápad na další knihu přinese psaní té předcházející. „Když jsem psala *Hanu*, napadaly mě věci, které se staly zárodkem textu pro *Tiché roky*.“

V závěru oba autoři vyzdvihli práci překladatelů, kteří to s jejich texty mnohdy nemají jednoduché. „Občas něco napíšu a napadne mě, že se nad tím překladatel asi pořádně zapotí. Jsem s nimi v kontaktu, a když něco potřebuji dovysvětlit, rád to udělám,“ říkal Laurent Binet. „Nedělám při psaní žádné poznámky, které by případnému překladateli vysvětlily některé věci, o nichž píšu, ale stejně jako Laurent jsem připravena s nimi všechno konzultovat,“ uzavřela debatu Alena Mornštajnová s tím, že zatímco Laurentu Binetovi knihy v češtině už vyšly, ona sama se na svůj první francouzský překlad teprve těší. Už se na něm ale pracuje.

Žije román?

Patří román do starého železa? Je to zastaralá forma, která nemá budoucnost? Proč mladé autory příliš neláká? Odpovědi na tyto otázky hledal oceňovaný italský romanopisec, esejista a novinář **SANDRO VERONESI**.

Autor pěti románů a držitel několika literárních cen, kterého čeští čtenáři znají mimo jiné díky knize *Kolibřík* vydané nakladatelstvím Odeon, rozhodně ví, o čem mluví, když říká, že román je sice těžká, ale krásná disciplína. Poznal to na vlastní kůži. Pocit, že jste román zvládli, pokoušeli a že jste zvítězili, se prý nedá ničím nahradit. Mladí autoři se ale do románu příliš nehrnou, a to i přesto, že díky počítačům je dnes psaní mnohem jednodušší než dříve. „Já jsem ještě psával na psacím stroji, kdy jsem musel vážit každé slovo, protože nešlo tak snadno vymazat jako dnes. Naučilo mě to zacházet se slovy, přemýšlet o nich. Bylo to složité, ale mělo to své kouzlo. Jsem rád, že se moje psaní formovalo právě v této době,“ řekl Sandro a připomněl, že v minulosti, kdy spisovatelé psali své práce ručně a text pak sami editovali, byly tiskem vydávány i tyto opravované listy. I ony byly uměleckým dílem. „Dnes máme slova zadarmo, všechno můžete snadno změnit, ale jestli je tím psaní lepší? To nevím. Kdyby mi někdo nabídl, abych se narodil o pár let později, do doby počítačové, nechtěl bych. Nezávidím mladším spisovatelům, protože přišli o konec století, které bylo překrásné, s úžasnými autory, tvořivou atmosférou, nepoznali například Alberta Moravia. Jsem rád, že jsem zlaté období románu prožil.“ Zamyslel se také nad historií románu v Itálii. „Velkých romanopisců jsme měli málo. U nás je velká tradice proza-

Sandro Veronesi

iků, básníků, ale romanopisců mnoho nebylo. Máme i velké spisovatele, kteří dokonce vysloveně odmítli psát román. Nad tím vším ale máme Alberta Moravia, který je pro nás hlavně osobností v románové tradici.“ Přestože Moravia byl pro Italy modlou, v 60. letech tam spisovatelé vážně hovořili o zrušení románu s tím, že je zastaralý. „Je to zajímavé, protože třeba v Jižní Americe žádnou takovou krizi románu nežili. V té době naplno tvořili Gabriel García Márquez nebo Mario Vargas Llosa a dokazovali, že romány mohou být svěží, moderní, uměli to,“ vysvětloval. „Román přece nelze jen tak zrušit, je to určitý monument,“ dodal s tím, že román rozhodně není žánr minulosti. On sám a jeho kritiky i čtenáři ceněné romány jsou toho důkazem. „Musíte jen přijít na to, jak román psát. Zrušit román by byla autosabotáž. Považuji román za nejvyšší formu prózy, rozhodně to není přežitek. Dokud budou lidé psát velké romány, pak tento žánr nezemře. Ano, je to těžká disciplína, než napíšete dobrý román, trvá to tři čtyři roky, ale troufám si říct, že to úsilí pak stojí za to, je to skutečné dílo. Královská disciplína!“

Běloruští autoři v ohrožení

Literatura v Bělorusku se pomalu potápí do situace, kterou u nás dobře známe z doby před listopadem 1989. Umělci nemohou svobodně tvořit. Na vlastní kůži tuto situaci prožívají běloruští autoři **DMITRIJ STRONCEV**, **SJARHEJ PRYLUCKI** a **ANDREJ CHADANOVIČ**.

Dmitrij Stroncev patří k běloruskému undergroundu, na svém kontě má několik básnických knih, je členem Běloruského centra PEN klubu a Svazu běloruských spisovatelů a je také držitelem několika cen. Dnes je jedním z nejvýraznějších osobností disidentské společnosti v Minsku. „Před rozpadem Sovětského svazu byli disidenti v Minsku hodně činní. Když jsem se s nimi seznámil, našel jsem u nich odpovědi na tehdejší situaci, mohl jsem číst zakázanou literaturu, filozofická pojednání, která se číst nesměla. Poté, co se Sovětský svaz rozpadl, vypadlo to, že disent už nebude zapotřebí, ale po několika letech přišel v Bělorusku k moci Lukašenko a všechno je zpátky,“ zhodnotil aktuální situaci v Bělorusku. Svoboda slova je tam jen prázdný pojem, což dokládá i to, že Dmitrij, který byl v devadesátých letech hodně činný ve státní televizi, už v ní vystupovat nemůže. Přišel i o nakladatelskou licenci a dnes vydává pouze samizdatovou literaturu. Navzdory tomu, že je to nebezpečné. Každý, kdo nejde běloruské vládní garnituře na ruku, riskuje. „Ruší se běloruské PEN centrum, Svaz spisovatelů, literární komunita a celá kultura stojí v bolestivém bodu. Každý se musí rozhodnout, jestli v Bělorusku za nastalé situace zůstane, nebo odejde,“ dodal k vážné situaci Stroncev. On sám má tuto otázku vyřešenu. Patří k disentu už dlouho a nic na tom nehodlá měnit. „Před nedávem jsem editoval třísvazkové dílo běloruského au-

Setkání s běloruskými autory

tora a celý měsíc jsem se tomu musel věnovat v lese, protože doma jsem byl v nebezpečí. Pokud se chceme dál věnovat své práci, musíme jít do undergroundu, ale je to těžké rozhodnutí. Jsme ohroženi fyzicky i psychicky,“ řekl Dmitrij s tím, že je v neustálém psychickém vypětí a trpí panickými atakami. Zkušenosti má i s fyzickým násilím, když si po protestech kvůli zfalšovaným prezidentským volbám pobyl ve vězení. „Porušují se tam všechna možná pravidla daná pro takováto zařízení. Nic tam neplatí. V celách pro čtyři lidi může být i šestnáct osob, bez možnosti hygieny, povlečení, procházek venku. Situace je srovnatelná s koncentračními tábory. Je tam takový tlak, že vězni jsou schopni svědčit sami proti sobě. Čemu jsou asi vystaveni, když tohle udělají?!“ Dmitrij Stroncev apeloval na OSN a světové instituce, aby přestaly zavírat oči a uvědomily si, že situace v Bělorusku je skutečně závažná.

V druhé části debaty se hovořilo o snaze běloruských autorů zachovat jazyk, který byl v době Sovětského svazu potlačován ve pro-

spěch ruštiny. „Po změně režimu přišla snaha běloruštinu zase oživit a ruštinu upozadit,“ řekl běloruský autor Sjarhej Prylucki, který žije v exilu. „My si vlastně nepamätujeme dobu, kdy by běloruštinu nebyla utlačována ruštinou. Ale máme vzor v jiných zemích, například v Estonsku, Litvě nebo Lotyšsku, kde byl jazyk zachován. Doufám, že i u nás to bude možné,“ přidal se k této otázce další z autorů, běloruský básník a překladatel Andrej Chadanovič. „Kdyby nás režim nechal tvořit, poradili bychom si i s problémem jazyka. Rádi bychom se dočkali moudré státní politiky, která běloruštinu bude podporovat,“ dodal Chadanovič, a znovu se tak téma debaty stočilo k politické situaci v Bělorusku, která ovlivňuje celou kulturní obec. „Některé vládní požadavky zneumožňují svobodu. Vyzdvihl bych důležitost aktivity mezinárodních organizací, například těch sdružujících spisovatele. To je to, co teď v Bělorusku potřebujeme,“ uzavřel debatu Dmitrij Stroncev. Bělorusko volá o pomoc. Slyšíme ho?

Strach z cizího je nejistota ve vlastní identitě

Jérôme Bonnetto, moderátorka Jovanka Šotolová a Marek Šindelka

Jedno z posledních setkání Světa knihy Praha 2021 se odehrálo v příjemném prostředí Ateliéru Evropa. Probíraná témata však s atmosférou místa občas ostře kontrastovala. **MARK ŠINDELKA** a **JÉRÔME BONNETTO** společně hovořili o Evropě exilu.

Laureát Ceny Jiřího Orteny a dvou cen Magnesia Litera Marek Šindelka mluvil o vzniku svého oceněného románu **Únava materiálu**. „Začal jsem ho psát v roce 2015, kdy u nás gradovala tzv. migrační krize. Přišlo mi to absurdní, protože ta krize byla v podstatě jen virtuální. Byl jsem šokovaný, jak se necháme snadno manipulovat. Česká republika přijala 12 migrantů, ale tohle téma rezonovalo celou

společností a prosáklo i do rodin,“ uvedl Šindelka. Popisoval, jaký měl na začátku zmíněné krize intenzivní vztah k politice. Strach je podle něj už po dlouhá léta politickým oběživem.

„Ve Francii máme několik způsobů, jak pojmenovat lidi, kteří prchají před nějakým nebezpečím. Jedním z nich je označit je za migranty. To jsou prostě ti, co se musí přesouvat. My tím dáváme najevo, že nechceme, aby u nás zakotvili. Už volba slova ‚migranti‘ je určitým způsobem politická. Měli bychom přemýšlet, jak o tomto tématu diskutujeme,“ pustil se do debaty francouzský spisovatel, který dlouhodobě žije v Česku, Jérôme Bonnetto.

Ve své knize **Jistota skal**, která letos vyšla v nakladatelství Dauphin, popisuje Bonnetto příběh muže, který se odstěhuje do hor, aby tu choval ovce. Knihou se táhne téma nepřijetí jinakosti. „Říkáme tomu neourální obyvatelstvo. Jsou to lidé, kteří utíkají z měst na venkov. Můj hrdina je jiný než místní obyvatelé. A je ani nenapadne, že by ho mohli přijmout. Nakonec dojde k hrozným věcem. V lidech se tváří v tvář něčemu cizímu otevírá nějaký instinktivní strach,“ vysvětluje francouzský autor a říká, že k napsání románu ho inspirovala zpráva v novinách.

Spisovatelé narazili na fakt, že mnohé země staví proti migrantům zdi. „Neuvědomujeme si, že zdi neoddelujeme jenom sebe od světa, ale i svět od nás. Je zajímavé, že izolaci používáme pro jedince jako formu trestu. Ale na celospolečenskou úroveň po ní voláme. Pokud k nám nepřichází živiny zvenčí, tak dochází k hnilobným procesům a společnost se rozpadá. Je to stejné i na úrovni jedince – láska je vlastně taky cizí. Když ji nepoznáme, tak se jako lidé kazíme,“ poznamenal jazykem básníka Marek Šindelka. „Strach z cizího je způsobený nejistotou ve vlastní identitě,“ doplnil Jérôme Bonnetto.

Šindelka se pozastavil také nad tím, jak rychle Češi zapominají, že sami byli v historii uprchlickým národem.

Jack Fairweather zaznamenal neuvěřitelný příběh polského hrdiny

Jack Fairweather

Jméno Witolda Pileckého v Polsku velmi silně rezonuje. Ještě před 20 lety jej ale skoro nikdo neznal. Americký spisovatel velšského původu **JACK FAIRWEATHER** přijel na Svět knihy představit příběh o neuvěřitelné osobní odvaze. Při vyprávění o životě člověka, který se nechal dobrovolně zavřít do Osvětimi, aby mohl Spojencům předat informace, na autora chvílemi viditelně doléhalo dojetí.

Kniha **Dobrovolník** vyšla v roce 2020 a na první pohled se zařadila do dlouhé řady knih popisujících zvěrstva holokaustu. Přesto se toto dílo v leccems vymyká. Jack Fairweather, který se vyprávění zhostil, je zkušený válečný reportér. Při sepisování příběhu Witolda Pileckého se opřel o své bohaté novinářské zkušenosti, aby vytvořil portrét obyčejného člověka, který tváří v tvář velkým dějinám vykoná neobyčejné věci. Za knihu získal prestižní britskou Costa Award.

„Kdyby nebylo války, žil by nejspíš jako každý druhý Polák. Byl to normální člověk, který měl ženu a malé děti a pracoval na svém hospodářství. Uvědomil jsem si díky němu, že za mimořádných okolností dokáže každý člověk úžasné věci,“ popisoval Fairweather.

Witold Pilecki se na začátku války stal členem odboje. V době, kdy svět ještě neznal slovo holokaust a koncentrační tábory se teprve chystaly na roli továren na smrt, se rozhodl nechat zavřít do Osvětimi, aby světu přinesl zprávu o tom, co nacisté chystají. Když jeho odbojová buňka hledala pro tento čin dobrovolníka, zvednul ruku. Z Osvětimi posílal zprávy za zdi tábora a nakonec dokonce uprchl.

Fairweather skutečně objevil v londýnském archivu Pileckého zprávy. „Jeho informace nic nezměnily. Opakovaně žádal Spojence, aby Osvětim i s ním vybombardovali. Nechtěl, aby takových míst vzniklo víc. Aby se nacisté dál učili, jak pokračovat v podobných zvěrstvech. Chtěl to prostě za každou cenu zastavit,“ popisoval autor.

K požadované akci však nikdy nedošlo. Jack Fairweather pro to má jednoduché vysvětlení: „Spojenci prostě nevěřili, že jsou Němci něčeho takového schopní. Postupem doby vypadaly Pileckého zprávy stále méně uvěřitelně. Ostatně i on sám měl problém pochopit, jaké hrůzy se v Osvětimi dějí.“

Witold Pilecki přežil válku, přesto však zemřel předčasně rukou zlovolného režimu. Byl oběšen v roce 1948 po politickém procesu. Komunisté pak jeho příběh tajili. „Witold zemřel s přesvědčením, že nic nezmění. Ale já bych mu rád řekl, že neklamal,“ dodal Jack Fairweather. Autor na závěr prozradil, že podle jeho knihy vznikl také filmový scénář.

Psaní je někdy až schizofrenní

Bestselleristky **RADKA DENEMARKOVÁ** a **MURIEL BARBERY** se na veletrhu Svět knihy sešly, aby se s návštěvníky podělily o vzpomínky na své začátky, promluvíly o inspiraci i lásce ke knihám.

Muriel Barbery je francouzská spisovatelka jejíž první román **Pochoutka** byl v roce 2000 velkým překvapením a dočkal se překladu do dvanácti jazyků. I další kniha **S eleganci ježka** sklídila podobné úspěchy a byla dokonce zfilmována. Její česká kolegyně Radka Denemarková patří dlouhodobě mezi nejuznávanější české autorky, sbírá jedno ocenění za druhým a knihy s jejím jménem se na pultech dlouho neohřejí.

V úvodu setkání se obě spisovatelky ohlédly do minulosti a zamýšlely se nad tím, co je přivedlo k psaní a zda za tím stála nějaká konkrétní kniha. „O tom, že se stanu spisovatelkou, nerozhodla jedna kniha. Jako malá jsem toho přečetla hodně. Pamatuji si ale na knihu **Velmi nebezpečné známosti**, kde mě okouzila stará francouzština, a vím, že tehdy jsem se do literatury zamilovala,“ vzpomínala Muriel Barbery. „Vždycky jsem vnímala svět přes slova, neustále jsem si něco psala a myslela jsem si, že to tak mají všichni. Až později jsem

Muriel Barbery, Jovanka Šotolová a Radka Denemarková

zjistila, že to tak není, že to je talent,“ přidala vzpomínku na začátky svého psaní Radka Denemarková. „V dospívání mě například bavilo číst knihy pro dospělé, protože jsem tím získala větší představu o jejich světě, o tom, co mě v životě čeká.“

Další otázkou, na níž obě odpovídaly, bylo, zda si na čtení najdou čas i dnes. „Já říkám, že jsem pažravá čtenářka, protože mě zajímá všechno. Jen mě někdy dostihne pocit, že

Cena Jiřího Theinera míří do Jižní Koreje

Veletrh Svět knihy byl už podesáté svědkem udílení Ceny Jiřího Theinera. Tentokrát ocenění putuje do Jižní Koreje.

Cena pojmenovaná po exilovém šéfredaktorovi Index on Censorship Jiřím Theinerovi je určena žijící osobnosti nebo aktivní instituci působící v zahraničí a významně přispívající k šíření a propagaci české kultury ve světě. Letošním laureátem se stal jihokorejský bohemista **KYUCHIN KIM**. Slavnostního předání ceny se kvůli covidovým restrikcím bohužel nemohl osobně zúčastnit. Díky moderní technice však mohl být přítomen alespoň prostřednictvím online přenosu. Na chvíli tak měli všichni zúčastnění pocit, jako by vzdálenost mezi Jižní Koreou a Prahou neexistovala. Ostatně o to se Kyuchin Kim snaží i svou prací. Díky jeho překladům českých autorů Čapka, Kundery, Lustiga, Škvoreckého nebo Havla a díky mnoha pojednáním a článkům o češtině i Česku mohou jihokorejští čtenáři naší zemi dobře poznat, jakkoli jsme si zeměpisně vzdáleni. Z krátkého online rozhovoru, který s laureátem vedl moderátor slavnostního odpoledne David Vaughan, jsme se mimo jiné dozvěděli, že česká literatura je v Jižní Koreji velmi oblíbená a že se jejímu studiu věnuje téměř sto univerzitních studentů. I o tuto popularitu bohemistiky na akademické půdě se letošní laureát zasloužil. Cena Jiřího Theinera mu právem patří. V zastoupení ji od Pavla Theinera převzal ředitel veletrhu Svět knihy Praha Radovan Auer a přislíbil, že ji oceněnému osobně předá, ať už v Soulu nebo v Praze.

Diktátoři jsou hrozní tím, co s nimi sdílíme, říká autor knihy Jak nakrmit diktátora

Witold Szablowski

Knihy **Jak nakrmit diktátora WITOLDA SZABLOWSKÉHO** vzbudila v Polsku velké reakce. Stal se z ní bestseller, avšak některá média ji ostře odsoudila. Jak je možné, že Szablowski polidštuje zřůdy, tázali se mnozí reportéři. „Diktátoři jsou nejhroznější v tom, jak moc se nám podobají v banálních otázkách,“ odpovídá autor.

Pro Witolda Szablowského není kuchařské umění příliš vzdálené. Sám se jako kuchař chvíli živil v Kodani, když dokončil studia. „Je to fascinující svět a kuchaři jsou zajímaví lidé. Hledal jsem způsob, jak se k tomu tématu vrátit. A pak jsem viděl v jednom slovenském filmu epizodní postavu kuchaře maršála Tita. V tu chvíli mě napadlo, že tohle je ono!“ popisuje svou cestu do kuchyní diktátorů autor.

Sestavil si mapu světa s diktaturami minulými a současnými a hledal, kteří lidé by ho zajímali. „Diktátoři se nevyrodili z kosmické

lodi. Jsou to také lidé. Vyrůstají mezi námi, vykrmujeme je. V jednu chvíli pohladí dítě, dají si polévku a v dalším okamžiku ukončí životy mnoha lidí. To je děsivé,“ dodává Witold Szablowski.

Skrze diktátorskou kuchyň ukazuje polský autor všednost i zřůdnou mimořádnost lidí, kteří ovlivňovali dějiny po celém světě. „S kuchaři diktátorů se vede špatný rozhovor. Umí totiž udržet tajemství. Například osobní kuchař Saddáma Husajna se svěřil své manželce, pro koho pracuje, až po 7 letech. Měl v pracovní smlouvě napsáno, že pokud cokoli prozradí, dostane provaz. Kuchař albánského diktátora Envera Hodži nastoupil na místo někoho, koho zastřelili, protože Hodžovi nechutnala polévka. Tenhle člověk vařil pro Hodžu 17 let. Diktátor je 35 let po smrti, ale on se ho stále bojí,“ doplňuje autor. Opačný vztah měla ke svému zaměstnavateli kuchařka Pol Pota. „Možná to byl stockholmský syndrom. Ale ona pořád opakovala, že to myslel se všemi dobře,“ popisoval Szablowski. Je symbolické, že tato žena zemřela na rakovinu žaludku, míní autor.

Chuť na oblíbené jídlo prý utáhla smýčku kolem Saddáma Husajna. „Dokázal vydržet bez luxusu, ale nemohl si odpustit jídlo masgouf z kapra, který žije jen v Iráku. Američané postavili hlídky kolem asi 20 iráckých sádek a nechali se kaprem dovést až do Husajnovy skrýše,“ prozradil reportér.

Při získávání informací postupoval pomalu. První den se s kuchaři z celého světa o diktátorovi nebavil. A pak s nimi trávil čas v kuchyni, kde jim asistoval při práci. Právě tak se dozvěděl ty nejzajímavější informace. Na knize pracoval Witold Szablowski tři roky.

Irene Solà vypráví příběh hlasy mraků, hor či hub

Narodila se v malé vesničce v Katalánsku. Procestovala celý svět a nyní září s příběhem, který se odehrává v podobné vesnici, v níž vyrůstala. Mladá spisovatelka a umělkyně **IRENE SOLÀ** získala za svou knihu **Já zpívám a hora tančí** literární Cenu Evropské unie – European Union Prize for Literature.

V centru příběhu je tragická smrt otce a dcery. Vyprávění se ujímají neozvládnutelnější aktéři. Solà zachytila pohled mraků i hor, lesních zvířat a hub, ale i duchů a lidí, kteří na stejném místě žili před několika stovkami let. Ve své knize si autorka pohrává také s folklorními motivy. „Oba své romány jsem napsala v Londýně. Žádný z nich se ale neodehrává ve velkoměstě. To však neznamená, že nevypráví univerzální příběhy. V případě knihy **Já zpívám a hora tančí** jsem si zkoušela představit historky, které se na daném místě odehrály,“ doplnila autorka.

Vzniklo dílo, které je mozaikou hlasů a pohledů. „Chtěla jsem zpracovat téma násilí a smrti. Různost vyprávěčů mi pomohla, abych se na smrt podívala jinak. Když totiž změníte úhel pohledu, tak najednou mnohé věci vypadají jinak,“ dodala mladá Španělka.

Kromě literatury vystudovala Irene Solà také výtvarné umění. Knihu tak provází její kresby.

Irene Solà

A výtvarno, jak sama připustila, ovlivnilo také způsob jejího psaní. Podle svých slov se nejprve sama sebe ptá, co ji zajímá a jak hluboko chce ve zkoumání svých otázek zajít. Teprve poté z těchto myšlenek rostou postavy a vyprávěcí linie.

Já zpívám a hora tančí je zvukomalebné dílo, jehož úryvky přeložila hispanistka Jaroslava Marešová, ale kniha zatím nenašla českého nakladatele. Můžeme tedy doufat, že se textu někdo ujme, a čeští čtenáři tak budou mít možnost seznámit se s neotřelým literárním přístupem Irene Solà.

Pénélope Bagieu: „Když slušně v koutku žadoníte o změnu, nic se nestane.“

„Komiks je nejméně zajímavý způsob, jak vyprávět příběhy,“ prozradila francouzská kreslířka **PÉNÉLOPE BAGIEU** v úvodu své besedy. Za dvoudílný komiks **Culottées** získala v roce 2019 cenu Eisner Award pro nejlepší zahraniční knihu. Komiks byl přeložen do 17 jazyků a nyní vychází také v češtině, a to pod názvem **Nebojsy**.

„Chtěla jsem představit příběhy inspirativních žen. Nešlo mi o to, že konkrétní ženy dokázaly něco významného. Spíš mě zajímala jejich odvaha,“ uvedla autorka. V knižce odhaluje například příběh Hedy Lamarr, která v roce 1932 hrála ve známém snímku Gustava Machatého Extase a podmanila si Hollywood. „Byla opravdu velmi krásná, a proto si všichni mysleli, že musí být hloupá. Když zemřela, psaly všechny nekrology jenom o tom, jak vypadala. Ale Hedy byla génius. Ve své kuchyni vymyslela základy wifi,“ doplnila Bagieu.

Francouzská kreslířka podle svých slov obdivuje nastupující generaci mladých umělků. „Vidím velký rozdíl mezi mou a jejich generací. Když jsme začínaly my, nechtěly jsme dělat žádné holčičí věci. Pořád jsme něco dokazovaly. Mladé kreslířky na tehle přistupují dnes kašlou. Neomlouvají se za to, kým jsou a co tvoří. Dělají to prostě po svém. Je pro mě zajímavé, jaké si kladou otázky. Podle mého názoru píšou nejlepší romány,“ upřesnila autorka. Popisovala, že počet kreslířek pomalu stoupá. Podle jejího názoru je nutné si změnu bez okolků prosadit, protože tiché žadonění v koutku nic nezmění.

Prozradila také, že o nastupující generaci kreslířů svým způsobem pečuje. Sama totiž odpovídá na dopisy čtenářů, z nichž mnohé jsou od dětí, které jí posílají vlastní komiksy. „Hodně mi píšou holčičky. A já jim ráda odpisuji. Pošta je pro děti důležitá. Když jste malý, nikdo vám nepíše, i když v to doufáte. Domů chodí hodně věcí, ale většinou jsou to účty pro rodiče. Taky proto si s dětmi píšu. Se čtyřmi nebo pěti už mám pravidelnou dopisní výměnu.“

Pénélope Bagieu momentálně chystá svou autobiografii. „Jsou to spíš takové výseky z mého života. Necítím se být stará na autobiografii. Ale bylo mi 40, což je tak trochu milník, a prošla jsem si terapiemi, takže mám potřebu něco zrekapitulovat. Napsat vlastní biografii není jen tak. Zejména ženy si často říkají, že to za to nestojí, vždyť kdo by to četl! Ale myslím si, že když vyprávíte něco upřímného, tak si to své čtenáře najde,“ dodala. Na dotaz, zda chystá **Nebojsy** v mužské verzi, odpověděla, že taková kniha už je určitě napsaná. „Je tolik příběhů, které musíme vyprávět z méně známého úhlu pohledu – třeba z toho ženského,“ uzavřela.

Magali Le Huche Francie / France

Sandro Veronesi Itálie / Italy

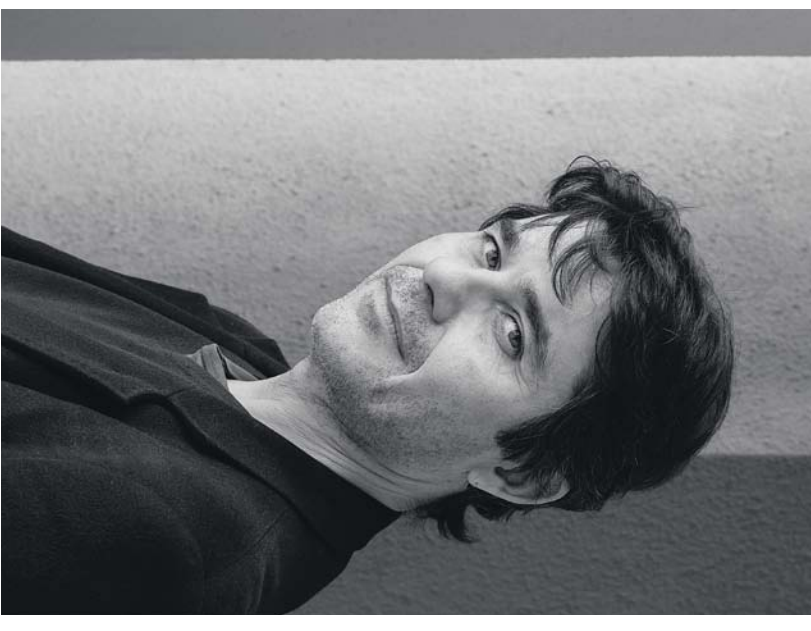
Gunstein Bakke Norsko / Norway

Irene Solà Katalánsko / Catalunya

Eva Vežnavec Bělorusko / Belarus

Laurent Binet Francie / France

Svět knihy Praha '21

Zahraniční hosté

foto Dirk Skiba

Book World Prague '21

Foreign Guests

Maxim Žbankov Bělorusko / Belarus

Muriel Barbery Francie / France

David Mitchell Velká Británie / Great Britain

Dictators Are Terrifying by What They Have in Common with Us, Says Author of the Book “How to Feed a Dictator”

WITOLD SZABLÓWSKI'S book *How to Feed a Dictator* has caused quite a stir in Poland. It quickly became a bestseller, but some media criticised it strongly. How dare Szablowski humanises monsters?! many journalists would ask. “What makes dictators most terrifying is how much they have in common with us in terms of everyday living,” the author replies.

Witold Szablowski is no stranger to cooking. Having successfully finished his studies, he spent some time earning a living as a chef in Copenhagen. “It is a fascinating world and cooks are interesting people. I looked for a way in which I could revisit this theme. And then I watched a Slovak film in which marshal Tito’s chef makes a brief appearance. At that moment I knew – this is it!” he describes the beginning of his journey into the kitchens of dictators.

Szablowski made himself a map highlighting both past and present dictatorships, and looked for people he found interesting. “Dictators have not come from outer space. They are people like us. They were raised among us, we sustain and feed them. One moment they caress a child or eat a soup, only to end the

lives of many people the next. That is truly horrifying,” Witold Szablowski adds.

Using dictators’ kitchens, the Polish author shows both the normalcy and the bestiality of the people who shaped history all around the world. “It is not easy to interview dictators’ chefs. They know how to keep a secret. Saddam Hussein’s personal chef only told his wife who he was working for after seven years of service. It was written in his contract that if he reveals anything, he’ll be hanged. The chef of the Albanian dictator Enver Hoxha took up the position after his predecessor was shot because Hoxha disliked a soup he had made. This man cooked for Hoxha for seventeen years. The dictator has been dead for thirty five years but he is still afraid of him,” adds the author. Pol Pot’s chef had an entirely different view of her employer. “Maybe it was the Stockholm syndrome, but she kept repeating that he had meant well with everyone,” describes Szablowski. The author finds some symbolism in the fact that this particular woman died of stomach cancer.

Desire for his favourite dish is also said to have spelled the end of Saddam Hussein. “He could do without the opulence, but he just couldn’t resist the masgouf dish made from a type of carp that only lives in Iraq. The Americans placed guards at around twenty Iraqi hatcheries and the carp had led them straight to Hussein’s hiding place,” reveals the reporter.

Szablowski gained the chefs’ trust step by step. The first day he would not mention the dictator at all, and instead he would spend time with the chefs in their kitchen, assisting them in their work. This proved to be the best method of gaining the most interesting information. Witold Szablowski worked on his book for three years.

Pénélope Bagieu: “Begging for a change politely in the corner won’t bring any results.”

“Comics is the most intimate way of telling a story,” the French artist **PÉNÉLOPE BAGIEU** said at the beginning of the debate. In 2019, her two-part graphic novel *Culottées* (Brazen) received the Eisner Award for best foreign book. It was translated into 17 languages and is now also being published in Czech under the title *Nebojsy*.

“I wanted to tell stories of women who inspire. What I was after was courage rather than achievements of individual women,” said the author. Her book includes, for example, the story of Hedy Lamarr, who starred in Gustav Machaty’s famous 1932 film *Ecstasy* and captivated Hollywood. “She was truly beautiful, which is why everybody expected her to be stupid. When she died all the obituaries focused on her looks. But Hedy was a genius. In her kitchen she invented the basics of wi-fi,” Bagieu added.

According to her own words, the French artist admires the new generation of emerging female artists. “I can see a big difference between their generation and mine. When we were starting out, we wanted to keep away from the girly stuff. All the time we were try-

ing to prove something. The young women artists of today couldn’t care less about this approach. They never apologise for who they are and what they create. They simply do things their own way. I find the questions they are asking themselves quite intriguing. If you ask me, the best novels come from them,” believes the author. She also said it was her impression that the number of female authors of comic books is on the rise. According to Bagieu, the change must be pushed through assertively – silently begging for a change somewhere in the corner will not bring about any transformation.

Bagieu also revealed how she is doing her bit to help raise the emerging generation of artists. She personally responds to letters from her readers, many of which are from children and include original comic strips. “I get a lot of mail from young girls. And I enjoy replying to these letters. Mail is very important for children. When you are little, you don’t get any letters, even though you hope for some. There is a lot of stuff in the mailbox, but most of it is just bills for the parents. So that’s another reason I like to exchange letters with children. With

The Jiří Theiner Award Heads to South Korea

The Book World book fair played host to the 10th annual Jiří Theiner Award ceremony. This time, the prize’s winner comes from South Korea.

The award takes its name from the exile editor-in-chief of Index on Censorship Jiří Theiner and is bestowed upon a living person or a still-active institution from abroad, contributing substantially to the dissemination and promotion of Czech culture around the world. This year’s winner is the Korean bohemianist **KYUCHIN KIM**. Unfortunately, the laureate was unable to attend the ceremony in person because of Covid travel restriction. Thanks to modern technologies, however, he was present online. At least for a little while the audience could feel like there was hardly any distance between South Korea and Prague. And this is exactly what Kyuchin Kim is trying to achieve through his work. His translations of Czech authors – Čapek, Kundera, Lustig, Škvorecký or Havel – as well as his many studies and articles on the Czech language and the Czech Republic, enable readers in South Korea to acquaint themselves with our country in detail, despite the geographical distance. In the short online interview with the laureate, conducted by the award ceremony’s host David Vaughan, Kyuchin Kim said, among other, that Czech literature is very popular in South Korea and that it is currently being taken up by close to a hundred university students. The popularity of Czech studies in the academic circles can also be credited to this year’s winner of the prize, proving him a worthy laureate indeed. The award was accepted from Pavel Theiner by the Book World Prague’s director Radovan Auer on behalf of Kyuchin Kim. Auer promised to pass it on to its rightful owner either in Seoul or in Prague.

four or five of them we have already become regular pen pals.”

Pénélope Bagieu is currently preparing her autobiography. “It is more like little pieces of my life. I am not old enough yet for an autobiography. But I am past 40, which is a bit of a milestone, and I’ve had some therapy, so I do feel the need to make a summary of a few things. Writing one’s own biography is not an easy matter. Especially women often say to themselves that it is not worth the effort, and who’d want to read it anyway?! But in my opinion, if your story is honest, it will find its readers,” she added. When asked if she was planning another volume of *Brazen*, this time about boys, she said that such a book no doubt already exists. “There are so many stories that we must tell from a less familiar point of view, for example the female one,” she concluded.

We Should Not Rewrite History

The Czech-French debate, featuring **ALENA MORNŠTAJNOVÁ** and **LAURENT BINET**, took place in front of a filled auditorium. It was not only their novels that were at the centre of the discussion, but also inspiration and history.

The two amicable novelists have more in common than might be obvious at first glance. They both published books on historical topics and both tried to alter history a bit. "I don't really write historical novels, I just build my stories on historical events. My books are always based on relationships, which may be unfolding at some point in history but I approach them from today's perspective. None of us can fully empathise with a person living in a certain historical period unless we have experienced it ourselves. That's why I am interested in what was happening at the time, because social events form the lives of my characters," Alena Mornštajnová explained. Laurent Binet delved even deeper into historical books and documents, since his novel **HHhH**, dealing with the assassination of Reinhard Heydrich, was largely based on facts. Binet's other novel, **Civilisations**, also draws its inspiration from history but in an entirely different way. Here the author asks himself what would happen had history taken a different course. "Even as I was writing **HHhH** I was wondering what events would have ensued if the Munich Agreement came to a different result, or if Hitler had really been assassinated. This thinking led me to writing **Civilisations**. **HHhH** was looking for historical facts, a narrative of what had happened. What I found fascinating in **Civilisations** was the possibility of multiple worlds." Alena

Mornštajnová used a similar approach in her own novel *Listopád*. The plot is set in a period after the year 1989, in which not only had democracy not materialised, but the regime actually strengthened its hold. She admitted that not everybody was happy with her attempting this particular twist of history. "Even before the book was published I began receiving letters disputing a certain interpretation of the pre-November revolution period. One miner wrote to me that he could travel under socialism, that he went to Cuba, which means it's not true that the borders were closed. Everybody has a slightly different perspective of that time. But majority of people wrote that it reminded them of the atmosphere of fear, which is good, because we shouldn't forget that. Apparently it also helped some young people understand

better why their parents were unable to stand up to the regime, that it really wasn't that easy." Laurent Binet continued by noting the suppression of certain historical events today. "When you were toppling the statues of Lenin and Stalin here, it was the same as today's toppling of statues of the colonisers in Latin America. There is nothing really wrong with that, I would even understand getting rid of a statue of Christopher Columbus, but what I really can't stand is pretending that he never existed, that there was no colonisation, that none of this has ever happened. We cannot change history – these things simply happened." He also remarked on efforts to alter history in the past, which may not have been as radical as they are today. "In the US they wanted Agatha Christie to change the title of her novel *Ten Little Niggers*. This was actually at a time when the country still had racial segregation. But Agatha was no racist, and you know what, even if she was, then we should know about it and preserve that knowledge. We must not falsify the truth!"

The topic of inspiration was a bit lighter and both authors admitted that instead of looking for things to write about they let themselves be influenced by what takes place around them. "It's always some kind of coincidence. When I was thinking about writing *Civilisations*, I was invited to a book fair in Lima, where I became interested in the history of the Incas. Had I not been invited to Mexico, maybe my book would have been about the Aztecs," Laurent Binet said, smiling. Alena Mornštajnová revealed that sometimes writing one book brings an idea for the next. "When I was writing *Hana*, I got some ideas that later developed into the text of *Silent Years*."

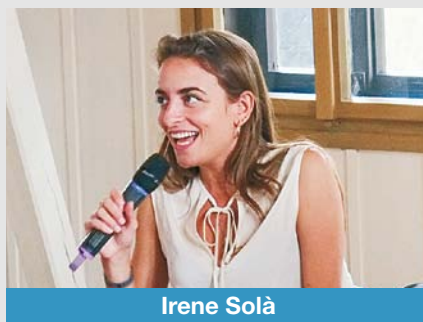
Both authors also lauded the work of the translators, who often have a difficult job with their texts. "Sometimes I write something and immediately think how much work this will be for the translator. I keep in contact with them and when they need something explained, I am happy to help," says Laurent Binet. "I don't make any footnotes while writing that would help explain certain things in my book to a potential translator, but same as Laurent I am ready to consult everything with them," concluded Alena Mornštajnová, adding that while Laurent Binet's books have already appeared in Czech, she is still awaiting her first French translation. But the good news is that it is already under way.

Irene Solà's Story Is Told in the Voice of the Clouds, Mountains and Mushrooms

She was born in a small village in Catalonia. Then she travelled the world and eventually gained acclaim with a story set in a village that looks just like the one she grew up in. Young writer and artist **IRENE SOLÀ'S** book ***I Sing and the Mountain Dances*** has won the European Union Prize for Literature.

At the centre of the story stands the tragic death of a father and daughter. The narrative is taken up by various characters. Solà uses the perspective of the clouds and the mountains, forest animals and mushrooms, but also spirits and people who lived in the very same place hundreds of years ago. In her book, the author also makes use of motifs inspired by folklore. "I wrote both my novels in London, but neither of them is set in a big city. That doesn't mean they don't tell universal stories. In the case of the book *I Sing and the Mountain Dances* I tried to imagine the multitude of stories that must have occurred in a single place," the author added.

The resulting work is a mosaic of voices and points of view. "I wanted to deal with the topic of violence and death. The diverse narrators helped me to view death differently. And once you change your point of view, suddenly many things look different," the young author from Catalonia added.

Besides literature, Irene Solà also studied fine arts and the book features her own drawings. She admits that fine arts have also influenced the way she writes. She begins by asking herself what makes her curious and how far she wants to go in exploring these topics. Only then do these thoughts give rise to characters and narrative structure.

I Sing and the Mountain Dances is an onomatopoeic work, excerpts of which have been translated by the Hispanicist Jaroslava Marešová. The book is yet to find a Czech publisher. We can only hope that somebody will take up this challenge and that Czech readers will also gain access to Irene Solà's highly original literary style.

Authors From Belarus in Distress

Literature in Belarus is becoming engulfed in circumstances reminiscent of pre-1989 Czechoslovakia. Artists are no longer free to create. Belarusian authors **DMITRY STRONTSEV**, **SIARHEI PRYLUCKI** and **ANDREI KHADANOVICH** are experiencing this first-hand.

Dmitry Strontsev belongs to Belarus' underground scene. He has written several books of poetry and is a member of the International PEN of Belarus, the Association of Belarusian Writers, and laureate of several prizes. Today he counts among the most prominent members of Minsk's cultural dissent. "Before the breakup of the Soviet Union, dissenters were quite active in Minsk. When I got in touch with them, I found answers to why things were the way they were. I could read banned literature and works of philosophy. After the fall of the Soviet Union, it looked like no dissent will be needed anymore, but a few years later Lukashenko came to power in Belarus and everything is the same again," says Strontsev about the current situation in Belarus. Freedom of speech only exists on paper and Dmitry, who was very active in the nineties in the public-service television, is no longer allowed on the screen. He has also lost his publishing licence and can only publish samizdat literature now, despite all the dangers involved. Everybody who dares oppose the government of Belarus runs a considerable risk. "They are closing down the PEN centre in Belarus and the Writers' Association. The literary community, and with it our entire culture, is stranded at a very painful place. Nowadays everybody has to decide if they stay in Belarus or leave the country," Strontsev underlines the seriousness of the situation. As far as he is concerned, the dilemma is solved – he has been with the dissent for a long time now and it will not change. "Recently I was editing a three-volume book by a Belarusian author and I had to do all the work in the forest for a full month, because I wasn't safe at home. If we want to

Meeting with Belarusian Authors

keep working, we have to go underground, but it is not an easy decision to make. We are at risk both physically and mentally," Dmitry said, adding that he is experiencing constant mental exhaustion and suffers from panic attacks. He has also witnessed physical violence when he was thrown in jail, having protested against the rigged presidential elections. "All thinkable rules that apply to these institutions are being breached, nothing is observed. Cells for four people can hold up to sixteen persons, with no access to hygiene, no bedclothes, no walks outside. The situation stands comparison to concentration camps. The pressure is such that the inmates sometimes testify against themselves. What do you think they must be facing to do such a thing?!" Dmitry Strontsev has approached the UN and other globally significant institutions with an appeal to open their eyes and realise that the situation in Belarus is truly grave.

The second part of the debate was dedicated to the efforts of Belarusian authors to keep alive a language that was suppressed during the Soviet Union in favour of Russian. "After the change of regime, there came an effort to

revive the Belarusian language and push Russian to the background," the exiled Belarusian author Siarhei Prylucki says. "Actually we don't remember a time when Belarusian would not be oppressed by Russian. But we see the situation in some other countries, such as Estonia, Lithuania or Latvia, where the language has been preserved, and these examples can be followed. I hope this will also be possible in our country," added another author from Belarus, poet and translator Andrei Khadanovich. "If the regime would let us work, we would be able to tackle the language issue. We hope for a wise state policy that would support Belarusian," added Khadanovich and the debate once again veered towards the political situation in Belarus, which casts a shadow over the entire cultural community. "Some of the things the government asks us to do are in direct contradiction of freedom. I would like to emphasise the importance of the activities of international organisations, for example writers' associations. That's what we need right now in Belarus," Dmitry Strontsev concluded the debate. Belarus is calling for help – do we hear it?

Writing Can Be Almost Schizophrenic

Two bestselling authors, **RADKA DENEMAR-KOVÁ** and **MURIEL BARBERY**, met at Book World to talk about how they got started in literature, their inspirations and love of books.

Muriel Barbery is a French author whose first novel, *The Gourmet Rhapsody*, came as a surprise in 2000 and was translated into a dozen foreign languages. Her next book, *The Elegance of the Hedgehog*, was published to similar acclaim and adapted into a film. Her Czech colleague Radka Denemarková has for many years counted among the most respected Czech writers. She is the laureate of numerous awards and books with her name quickly disappear off the bookstore shelves.

At the start of their encounter, both authors looked at their past, musing over why they started writing, and if there had been any one book they could trace this motivation back to. "I don't have a single book that would have set me on the course to become a writer. When I was little, I would read a lot. But I do remember the book *Les Liaisons Dangereuses*, its

charming old French, and I know that it was then that I had fallen in love with literature," Muriel Barbery recalls. "I always experienced the world through words. I'd be writing something down all the time and I thought this was what everybody was doing. Only later did I find out that it doesn't work like this, that it's actually talent," Radka Denemarková offered a piece of her own past. "During adolescence, for example, I enjoyed reading books for adults, because it gave me a clearer picture of their world and of what I could expect in life."

Another question to both authors was if they still find the time to read today. "I call myself a gluttonous reader, interested in all kinds of texts. The down side is that sometimes I get the feeling that everything has been written already. But then I calm myself, thinking that every era brings something new that is worth capturing," said the Czech author with a smile. Her French colleague offered her favourite quote from an American author: "It is suspicious when a writer writes more than he reads. I absolutely agree with that. I need to read."

Both authors also agreed that when they write, it feels like living alongside their characters. "The book *Money from Hitler* took three years to write and all that time the story was a part of my life. Sometimes one becomes almost schizophrenic. The world of literature is, in fact, a parallel world," said Radka Denemarková. "It is interesting to observe how writers project themselves into their characters, who are like a metamorphosis of their egos," Muriel added.

Both Denemarková and Barbery were also influenced by having lived abroad for some time. It was China in Radka Denemarková's case, and Japan for Muriel Barbery. Even Radka Denemarková's new novel draws inspiration from another country, this time Taiwan. "But I won't say anything more just now. It might jeopardise my intimate relationship with the text." Muriel also heads abroad in her next novel, and she too refused to disclose any details. We will have to wait for the books to be published to find out.

Chimamanda Ngozi Adichie: “It’s easy having disdain for a topic you know little about.”

Due to a delayed flight, the Nigerian writer **CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE** arrived late but smiling at Book World 2021. There was a long queue winding from the Host publishers stand – many readers waited for an autograph of the author whose voice is being listened to worldwide. Later, at the alternative venue of Airship Gulliver, Adichie would address issues of race, the state of the society in the US and Nigeria, and also feminism. And, in an unexpected twist, she had some questions for the audience.

The writer, who hails from two homes – one in Nigeria, the other in the US – was very straightforward on the topic of American politics: “The story of *Americanah* unfolds in the midst of hopes for Obama’s presidential election. These hopes were crushed by the one who came after him. I think many people saw Obama as some kind of a saviour who would set everything right. But this was not within his powers. For me, his terms in office served as an important symbol. Symbols hold a lot of

Chimamanda Ngozi Adichie

substance for me. I think Biden has a chance of pushing through some changes, while in Obama’s case many people simply focused on blocking whatever proposals he, as a black man, would put forward. I don’t think Biden is perfect. But as for the one who came before him, it was like giving car keys to a toddler.

Now at least there’s an adult in the office. It isn’t perfect, but he’s an adult.”

Adichie returned to issues of race several times during the debate. The first time she had felt as a black woman, she said, was after her arrival in the US. She herself had to do a lot of research on the American version of racism. “I think what America needs is for normal people to learn more about African American history. If you don’t understand something, if you don’t know it, it’s very easy not to care or even to despise it. It is precisely this ignorance on the part of a great number of people that makes conversation about racial issues so difficult in the US,” Adichie explained.

The Nigerian author also offered a look at the reality of African literature. She likened her country to a glorified ghetto. “When people read literature from Africa, more often than not it’s to show that they are interested in the poor. They want to show their goodness. This never happens with Western literature,” Adichie noted. She also described how, upon her arrival in the US, she realised that she had a random privilege. “I am a native speaker of English, which is currently the world’s universal language. This brings many advantages. It makes me a part of the body of literature written in English. But I do realise that this really is just a coincidence – we had been colonised by the British. If I were born just a relatively short distance away, everything could have been different. On the other hand, it is one of the few privileges we have,” concluded the author.

Next Adichie described the thorny path leading to the publication of her first book and, eventually, her worldwide acclaim. She recalled the refusal from one American publishing house, which took the form of the word NO! written in large letters across the entire title page of her manuscript. According to her own words, *Americanah*’s breakthrough could partially be attributed to the fact that some of the narrative is set in the US.

Then the debate took a turn towards feminism. “What is it that we can do for little girls? We can become their mentors or join organisations that do commendable work. I do have a problem with the endless repetition of the phrase ‘girl power’. We are telling girls to use their power, and if they do, immediately they face consequences. I personally feel more alone fighting sexism than I do fighting racism. When it comes to sexism, even people close to me are doubtful sometimes. They think I’m being oversensitive, that I exaggerate, they ask for evidence. This is never the case with racism,” she described her personal experience. Adichie also said that in Nigeria her feminist stance often faces staunch opposition. Nonetheless, her books have made it to the list of compulsory school literature. “In Lagos the traffic is terrible and often merchandise is sold right in the middle of it. And some of these vendors sell my books, which is a real honour for me,” says the Nigerian author with a smile.

And her question for the audience? Name three things that should change for women in the Czech Republic. What would your answer be?

Jack Fairweather Brought to Light the Incredible Story of a Polish Hero

The name Witold Pilecki causes quite a stir in Poland nowadays, but some twenty years ago it was hardly known. **JACK FAIRWEATHER**, American writer of Welsh descent, came to Book World to present a story of unbelievable personal courage. Telling the tale of the man who let himself be imprisoned in Auschwitz in order to gather information for the Allies, the author seemed visibly moved at times.

The Volunteer was published in 2020 and at first glance seemed to join ranks with the many other books describing the atrocities of the holocaust. Nonetheless, this book is different in many respects. Jack Fairweather is a seasoned war correspondent and the experience shows in his narration. Writing the story of Witold Pilecki, he drew on his rich journalistic background to portray a normal man who, when confronted with events of historical significance, undertook the most daunting tasks. The book received the prestigious Costa Award in the United Kingdom.

“Were it not for the war, he would probably have lived like any other Pole. He was a normal man with a wife and small children, working on his farm. Thanks to him I realised that under exceptional circumstances, everybody is capable of incredible things,” describes Fairweather.

When the war broke out, Witold Pilecki joined the resistance movement. At a time when the word holocaust was virtually unknown and the concentration camps were only beginning to transform into death factories, he decided to let himself be imprisoned in Auschwitz to inform the world about the Nazi plans. When his resistance cell was looking for a volunteer to undertake this mission, he raised his hand. In Auschwitz he managed to get reports out and eventually even escaped from the camp.

Jack Fairweather

Fairweather discovered Pilecki’s reports in a London archive. “His information had changed nothing. He repeatedly requested that the Allies bomb Auschwitz with him in it. He didn’t want more places like these to come into existence that would allow the Nazis to keep getting better at committing atrocities. He simply wanted it stopped at any cost,” the author describes.

The requested strike never took place. Jack Fairweather has a simple explanation: “The Allies plainly refused to believe that the Germans would be capable of such things. Pilecki’s reports looked even less and less credible as time passed. Actually, he himself found it hard to comprehend the horrors that were taking place at Auschwitz.”

Witold Pilecki survived the war but his life was still cut short by a malevolent regime. He was hanged in 1948 following a political trial, and the communists kept his story a secret. “Witold died thinking he changed nothing. I would like to let him know that he hadn’t let anyone down,” Jack Fairweather added. The author also said that his book was being adapted into a film.

I Like Mixing People and Places

DAVID MITCHELL counted among this year's Book World star guests. When he sat down on the imaginary couch in the park next to the Industrial Palace, the auditorium was filled to the last place.

"I am quite old now, past fifty, and I've never been to Prague before. This is my first time here. I tried to see everything I could – the Jewish cemetery, the Old Town, Wenceslas Square. I also paid a visit to the National Museum. Every morning I went for a walk, enjoying the sights. I'm afraid there are still many places I have missed. I will have to come back one day," David Mitchell said at the start of the debate, moderated by Anna Luňáková. The author's natural charm quickly won everyone over. His manner was amicable, he laughed and joked, asking himself questions rather than answering the ones he was given. He let himself be momentarily distracted by the sound of a passing tram, which reminded him of Brian Eno's music, or a child's cry. Everything he sees, he said, can become a source of inspiration. "I don't usually draw inspiration from cities as such, but rather from countries as a whole. I must say, though, that London, where I used to live, influenced me immensely. Its double-decker buses, its coffee houses... Now I live in Ireland, in Cork, and I also want to write a book about it," he disclosed some of his plans. In the nineties, Mitchell had lived for some time in Japan, and considers the sojourn a landmark in his writing. "Back then I was very young, still at the beginning. It was before the internet and TV was in Japanese only, which meant there was nothing else left for me to do but write. I wanted to learn Japanese, but gave up eventually," he laughs. The next question was about his 1999 novel

David Mitchell

Ghostwritten, published in Czech in 2005. Its main source of inspiration was the butterfly effect. "I was fascinated by it then, and I am still fascinated today. Who wouldn't be? Reality is relative, interactive. Reality is the Matrix. Who can tell what is real? I like thinking about these things," he explained. He delved even further into the topic with his answer to the next question on whether or not he believes in destiny. "What do we mean by destiny? Is it the same as asking about the existence of God? These are the questions we all ask ourselves." He admitted his longstanding penchant for creating imaginary worlds: "Even as a child I loved Tolkien, the Grimm brothers, I always had quite a rich imagination." He enjoyed writing *Cloud Atlas*, his most famous work, which was also adapted for the screen with numerous Hollywood stars, for its imaginative plot and characters. "I like intertextuality – the

mixing of characters and places. I let my characters appear and vanish again, sometimes across several books. Some of them feature in a number of books of mine. They may just quickly pass through one, but in another they are given more space, and already feel like old acquaintances. Homer or Shakespeare also used the same characters or places in their works." David Mitchell is the author of a total of nine books, one is currently being written and one of his novels will only be available to read in the year 2114. It is a part of the Future Library project, in which various writers participate with their works, knowing they will not be published until the next century. "It is quite fascinating. Nobody knows what books will look like by then, what their existence will be like or if they will be alive at all," he mused.

In the ensuing debate he said that he considers himself a minimalist and a maximalist in an equal measure, and tries to strike a balance between the two. He strives to say as much as he can, but using the most economic means, trying to make the plot denser rather than creating excessively sized volumes. Mitchell also revealed that he used to write down his dreams, which were very eventful especially in his childhood, but now he is much more interested in the dreams of other people. He also likes to listen to words in foreign languages, trying to figure out their meaning. He concluded by paying tribute to the interpreters for bearing with his frequent digressions, laughter and numerous other obstructions to the smooth running of the debate. But both the interpreters and the audience were quick to forgive him for this. David Mitchell's "rebelliousness" proved highly original and entertaining – much like his books.

Are Novels Still Alive?

Have novels become obsolete? Is it an outdated form without a future? Why are young authors not attracted to it? **SANDRO VERONESI**, a celebrated Italian novelist, essayist and journalist, has been looking for answers.

The author of five novels and laureate of numerous literary awards, known to Czech readers, among other, for his book *Il colibrì* published by Odeon as *Kolibřík*, certainly knows what he is talking about when he says that novels are a difficult yet beautiful field. His experience is first-hand. According to Veronesi, the feeling of having mastered the art and emerging victorious is without an equal. However, young authors do not exactly embrace the form, despite the fact that they can use computers, which makes writing much easier than it used to be. "I started writing on a typewriter, when I really had to ponder each word carefully. You couldn't simply erase it like you can now. It taught me to work with words, to think about them. It wasn't easy but it had its charm. I'm happy that my writing was formed back in those days," Sandro said. He also recalled that in the days when writers wrote by hand and would then do the editing, these proof sheets would also sometimes be printed. They were a work of art in their own right. "Today, words are free, we can change every-

thing just like that, but has writing become any better? I'm not sure. If someone offered me to be born a few years later, into the computer era, I would say no. I don't envy my younger colleagues, because they missed the end of the century, which was beautiful, with some outstanding authors and creative atmosphere. They didn't get to meet, among other, Alberto Moravia. I'm happy to have experienced novel's golden age." Veronesi also offered his take on the history of the novel in Italy. "We only had a handful of great novelists. We have a rich tradition of prose and poetry, but not that many novelists. We have some great authors who actually refused to write novels. But above all this looms Alberto Moravia, the outstanding representative of the tradition of the novel." Even though Moravia was an idol for the Italians, in the sixties Italy's writers held a serious discussion about getting rid of the novel for its obsolescence. "It's interesting to note that in, say, South America, no such crisis of the novel was ever experienced. It was the time of Gabriel García Márquez or Mario Vargas Llosa, who proved that novels can be fresh and modern. They were very good at it," he explained. "I mean, novel cannot just be discontinued, it is a monument of sorts," he added, saying that the genre certainly does not belong in the past.

Sandro Veronesi

His own critically acclaimed novels, which are also widely read, are a proof of that. "All you have to do is figure out how to write a novel. Getting rid of it altogether would amount to sabotage. I personally consider novels to be the highest form of prose. It has by no means outlived itself. As long as writers keep coming up with great novels, the genre will live. And yes, it is not an easy undertaking – writing a good novel can take between three to four years – but I dare say that in the end it's worth it, that it is a true work of art. A truly royal art!"

exhibitors 288	visitors 34 000	stands 152	
programmes 481	countries 27	exhibitions 11	participants 607

Programme of the Guest of Honour France

Literature, or the Voice of Freedom – Belarus

Partners

Acknowledgements

Financial support

Auspices

Minister of Culture of the Czech Republic
City of Prague Lord Mayor
Prague 7 City District Mayor

Guest of Honour

France

Donor

Pavel Theiner, Jiří Theiner Award

Partners of the Literary Festival

Centre for Information on Literature
Hungarian Institute in Prague
Instituto Cervantes in Prague
Instituto Camões in Prague
Instytut Książki
Italian Cultural Institute in Prague
Embassy of Independent Belarusian Culture
Embassy of the Argentine Republic
Embassy of the Kingdom of Denmark
Embassy of the Kingdom of Norway
Embassy of the Republic of Finland
Embassy of the Republic of Portugal
Embassy of the Republic of Slovenia
Embassy of Spain
Embassy of Sweden
European Union Prize for Literature
Polish Institute in Prague
Petöfi Kulturális Ügynökség Nonprofit Zrt.
Romanian Cultural Institute Prague
Russian Centre for Science and Culture in Prague
Ukrainian Institute

DAS BUCH

Austrian Cultural Forum in Prague
Embassy of the Swiss Confederation
Goethe-Institut Czech Republic

Partner of the Professional Forum

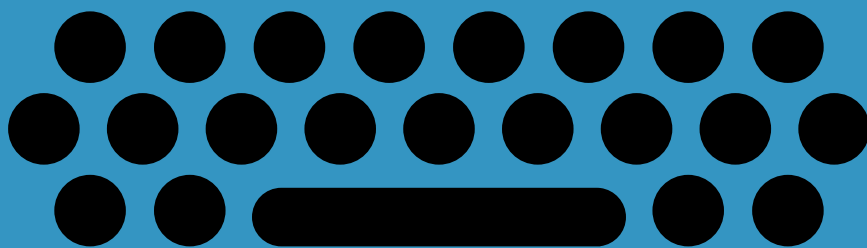
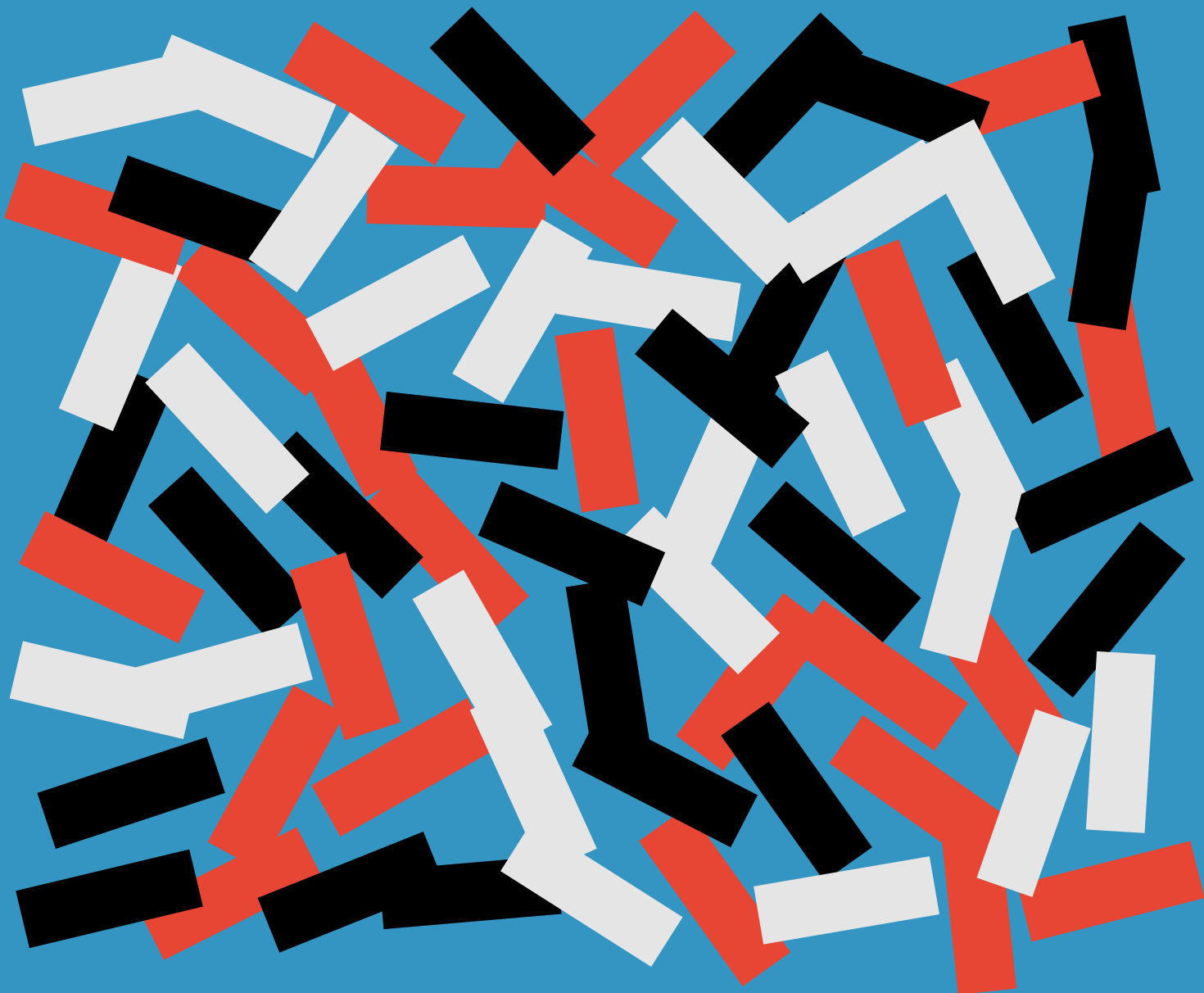
Czech Literary Centre

Partners in the Czech Republic

Art and Theatre Institute
Association of Audiobooks' Publishers
Charles University
Czech Centres
Czech Centre of the International PEN Club
Czech Section of the IBBY
Czech Radio Endowment Fund
Czech Literary Translators' Guild
Czech Literature Museum
DOX – Centre for Contemporary Art
Institute for the Study of Totalitarian Regimes
Mama Shelter Prague
Moravian Library
Municipal Library in Prague
Na zábradlí Theatre
National Film Archive
National Gallery Prague
National Library of the Czech Republic
National Pedagogy Museum and Comenius Library
National Technical Museum
Post Bellum
Prague – City of Literature
Scandinavian House
Silence Memorial Bubny
Union of Interpreters and Translators

Organisers of Events and Partners

of the Growing with the Book Campaign
Albatros Media a.s.
Argo Publishers
Baobab
Host Publishers
Ivona Březinová
Meander Publishers
Václav Dvořák
Zaedno Association

Book World Prague '21

23–26 September 2021
Prague Exhibition
Grounds

26th International Book Fair
and Literary Festival

SVETKNIHY.CZ